

İlk Doz Hepatit Aşılması Sonrası Gelişen Apse

Abscess Developing After First Dose Hepatitis B Vaccination

*Uzm. Dr. Tülin ÇATAKLI, *Doç. Dr. Yıldız DALLAR, **Prof. Dr. İlknur BOSTANCI
*Sağlık Bakanlığı Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı, Ankara, Türkiye
**Sağlık Bakanlığı Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Allerji, Ankara, Türkiye

Özet

Aşılamamın amacı kişiyi ve toplumu aşı ile önlenebilir hastalıklara karşı korumaktır. Aşılama sonrası sıklıkla hafif, nadiren de yaşamı tehdit edecek kadar ciddi istenmeyen yan etkiler görülebilmektedir. Aşı yan etkisi olarak uygulama yerinde enfeksiyona bağlı gelişen apse nadir, ciddi ve yaşamı tehdit edicidir. Bu olgu sunumu postnatal ikinci günde uygulanan Hepatit B aşısı sonrasında aşı yerinde gelişen apse nedeniyle hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: aşı, aşı sonrası, istenmeyen yan etki, apse.

Abstract

The aim of vaccination is to protect individuals and society against infections/diseases that can be prevented by/with vaccination. It is common to observe slight unwanted adverse effects after vaccination. These adverse effects are rarely severe to become life threatening. As an adverse effect of vaccination, infectious abscess is rare, serious and life threatening. This case was presented when abscess developed at the point of Hepatitis B vaccination done in the second post-natal day.

Keywords: vaccine, post-vaccination, unwanted adverse effect, abscess

Giriş

Aşılar, bağışıklama oluşturulmasında güvenilir ve etkin ürünlerdir. Kullandığımız aşılar Dünya Sağlık Örgütü tarafından önerilen ve onaylanan “İyi Üretim Yöntemleri” kurallarına uygun olarak üretilmektedir. Buna rağmen aşılama sonrası beklenen ve beklenmeyen etkiler görülebilmektedir. Aşıya bağlı yan etkiler; aşı ile ilgili olanlar, aşının uygulanma tekniklerindeki yanlışlıklar ve konakçıya ait nedenlerden kaynaklanabilir. Aşının uygulama bölgesinin hatalı olması, yanlış dozlarda uygulanması, hatalı dilüsyon sıvılarının uygulanması ve steril olmayan enjektörler ile aşı uygulanması yan istenmeyen etkilere neden olabilmektedir. Aşılama sonrası gelişen yan etkiler, ailelerde aşıya karşı güvensizlik oluşturmada ve aşı takviminin tamamlanmasını engellemektedir. Aşı sonrası gelişen enfeksiyöz apse; sıklıkla kontamine enjektörlerin kullanımıyla olmakta ve sepsis, septik şok gibi yaşamı tehdit edici sonuçlara yol açabilmektedir¹. Bu olgu üzerinden uygun aşılama tekniğinin kullanılması ile apse gibi ciddi komplikasyonların önlenebileceği vurgulanmak istenmiştir.

Olgu sunumu

Doğum sonrası ikinci gününde Hepatit B aşısı yapılan 41 günlük kız bebek aşı yerinde şişlik, kızarıklık, ateş ve huzursuzluk nedeni ile başvurdu. Öyküsünde aşı uygulamasından beş gün sonra başlayan aşı yerinde kızarıklık ve şişliğin olduğu, gittikleri sağlık merkezinde bir hafta süreyle kullanılmak üzere antibiyotik verildiği ve yakınmalarının geçmediği öğrenildi. Özgeçmişinde miyadında normal vajinal yolla 3160 gr olarak hastanede doğduğu, ilk aşısının aynı hastanede yapıldığı öğrenildi. Fizik muayenesinde vücut ağırlığı 5200 gram (50. persentil), boyu 59cm (90. persentil), baş çevresi 39 cm (90. persentil) ve ateşi 38.6°C (aksiller) olarak bulundu. Sağda tüm uyluk anterolateral yüzüne yayılan eritem, yaklaşık 4x5 cm’lik alanda eritem, endürasyon ve ısı artışı saptandı.

Laboratuvar incelemesinde lökosit sayısı 22.400/mm³, sedimantasyon hızı 96mm/saatve CRP pozitif olarak saptandı. Direkt grafide uyluk anterior düzeyindeki yumuşak dokularda simetriğiyle karşılaştırıldığında kalınlaşma görüldü, ostemiyelit ile ilgili bulgu saptanmadı. Sağ uyluğa yapılan yüzeysel ultrasonografik

incelemede kas içi yerleşimli, yoğun içerikli septasyon içeren apse ile uyumlu lezyon saptandı. Kan kültüründe, apsenin iğne aspirasyonunda ve drenaj sıvısından yapılan kültürlerde *Staphylococcus aureus* üredi. Apse yerine drenaj uygulandı. Antibakteriyel tedavi olarak seftazidim uygulandı. Tedavinin 48. saatinden sonra şişlik ve kızarıklık yakınmaları azaldı. Tedavi 14 güne tamamlandı. “Aşı Sonrası İstenmeyen Etki Bildirim Formu” ile Sağlık müdürlüğüne bildirim yapıldı.

Tartışma

Aşılama istenilen etkinin sağlanması için aşı önerilen yoldan ve uygun teknikle uygulanmalıdır. Aşılama sonrası aşı yerinde apse ya adjuvan içeren aşıların intamüsküler yapılması gerekirken subkütan uygulanması, aşının yeterince çalkalanmadan yapılması, donmuş ve bozulmuş olması, steril apse şeklinde veya kontamine iğne ve enjektörlerin kullanımına bağlı bakteriyel apse şeklinde görülebilmektedir. Enfeksiyona neden olan mikroorganizma lenfatik yolla yayılarak özellikle yenidoğan ve süt çocukluğunda bakteriyemi ve sepsise yol açabilmektedir¹. Hepatit B aşıları etkinliği ve güvenilirliği yüksek aşılardır. Yan etkileri içinde en sık; enjeksiyon yerinde ağrı ve 37.7 °C yi geçmeyen ateş görülmektedir¹⁻⁴. Yurt içi ve yurt dışında aşı sonrası gelişen apse bildirimleri daha çok BCG (Bacille Calmette-Guerin) uygulaması sonrası gelişen soğuk apse olgularıdır. Bakteriyel apse bildirimleri daha çok gelişmekte olan ülkelerden bildirilmiştir. Singapur’dan Tan ve ark. difteri toxoid-tetanoz toxoid-acellular boğmaca-inaktive *Poliomyelit-Haemophilus influenzae* tip B karma aşılması sonrası yedi çocuğun aşı yerinde apse geliştiği ve bu olgularda *Staphylococcus aureus* ürediğini bildirmişlerdir. Suudi Arabistan’dan Abdulatif ve ark. beş aylık ve dört yaşında iki kardeşle difteri-tetanoz-boğmaca karma aşı sonrası apse geliştiğini, bu olgularda steril koşulların uygun olmadığını rapor etmişlerdir⁵⁻⁹. Literatürde hepatit B aşısına bağlı apse olgusu bulunmamıştır. Olgumuzda aşılama sonrası gelişen enfeksiyöz apsenin, uygun olmayan aşılama tekniğinden kaynaklandığı düşünülmüş, bu komplikasyon nedeniyle olgunun ailesine hepatit B aşısının ardışık dozlarını tamamlamaktan kaçınmaması önerilmiştir. Sonraki izlemlerde hepatit B ve diğer aşıların

uygulanmasından sonra hafif ateş dışında herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Aşılama sonrası gelişen istenmeyen yan etkiler nedeniyle aileler daha sonraki aşılırları yaptırmakta isteksiz ve güvensiz davranmaktadır. Aşılama başarısını etkileyen faktörleri araştıran çalışmalarda ve bunlara dayanan raporlarda, aşılama sonrasında istenmeyen yan etkilerin görülmesinin aşılama başarısını olumsuz etkilediği rapor edilmiştir^{1,10}.

Sonuç

Aşı uygulamaları ile ilgili eğitimin yaygınlaştırıl-

ması, özellikle birinci basamak sağlık hizmeti veren merkezlerde ebe ve hemşirelerin bilgilerinin güncellenmesi, hizmet içi uygulama pratiklerinin belli zaman aralıklarında desteklenmesi gerekmektedir. Aşıya bağlı kalifikasyon geliştiğinde; uygun tedavi süreci tamamlanırken aileler devam eden aşı dozlarını yaptırmaları konusunda uyarılmalıdır. Aşı sonrası beklenmeyen yan etkiler, "Aşı Sonrası İstenmeyen Etki Bildirim Formu" eksiksiz doldurularak sağlık müdürlüklerine bildirilmeli bu bildirimlerle ilgili genel raporlar aile hekimleri ve aşı uygulayan diğer hekimlere geri dönmelidir.

Kaynaklar

1. Sağlık Bakanlığı Temel Hizmetler Genel Müdürlüğü Aşı Sonrası İstenmeyen Yan Etkiler Genelgesi (ASİE) 2009/18.
2. Palanduz A. Aşı Sonrası İstenmeyen Etki Bildirim Sistemi. Çocuk Enf Derg 2008;2:99-103.
3. Babl FE, Lewena S, Brown L. Vaccination-related adverse events. Pediatr Emerg Care 2006;22:514-519.
4. Gloriani NG, Srinivasa K, Bock HL. Hoet B Immunogenicity of HBV vaccine during stated shelf-life. Southeast Asian J Trop Med Public Health 2010;41:876-882.
5. Erkul PE, Yalçın S, Şirin F. Bebeklik Döneminde Hatalı Teknikle BCG Rapel Aşılması: Uygulama Hatası. Türkiye Klinikleri Dergisi J Pediatr 2007;16:62-64.
6. Ann El Ouazzani H, Lamsyah H, Alioua Z. Adverse effects of BCG revaccination: 12 cases . Dermatol Venereol 2007;134:129-132.
7. Bolger T, O'Connell M, Menon A. Complications associated with the Bacille Calmette-Guérin vaccination in Ireland. Arch Dis Child 2006;91:594-597.
8. Tan NW, Pan WJ, Yunos HB, Lim KB. Post-vaccination abscesses requiring surgical drainage in a tertiary children's hospital in Singapore. Pediatric Infectious Diseases 2010;5:149-147.
9. Al-Abdullatif Z, Fontaine R, El-Bushra H. Post vaccination abscesses and deviations from correct vaccination practices. Saudi Epidemiology Bulletin. 1996;3:17-18.
10. Cutts FT, Rodrigues LC. Evaluation of Factors Influencing Vaccine Uptake in Mozambique. Int. J. Epidemiol 1989;18:427-433.